

L'ECLOSIÓ DE FRANCESC CATALÀ-ROCA A LA REVISTA D'ALBERT PUIG PALAU (1952)

Manuel Guerrero Brullet · Assagista, crític d'art

El primer número de *Revista. Semanario de Actualidades Artes y Letras*, va aparèixer a Barcelona el 17 d'abril del 1952. La iniciativa, que oferia una alternativa a *Destino*, el setmanari cultural més prestigiós del moment, va ser promoguda per Albert Puig Palau, el cèlebre *tio Alberto* de la cançó de Serrat.

Des del primer número, Francesc Català-Roca hi té una presència destacada com a fotògraf de la publicació. Sota la capçalera, amb el nom de *Revista* escrit en la cal·ligrafia ben reconeixible de Salvador Dalí, hi ha una fotografia de Català-Roca on es veu una taula amb un exemplar de la maqueta de la coberta de la revista a sobre. La taula està situada al balcó d'un edifici alt i darrere hi apareix el paisatge urbà de la ciutat comtal. Al peu de foto podem llegir el text següent:

«REVISTA mira a los barrios más barceloneses de Barcelona, con el mar por horizonte y la mole de Montjuich coronada por su Castillo vigilante sobre el Mediterráneo. El tema de esta magistral fotografía de Català-Roca, tomada desde nuestra Redacción, es simbólico del amor que nuestro semanario siente hacia los valores auténticamente nuestros, representados por la vieja colina, ayer romana, hoy coronada por la Seo. Y el mar latino, al borde del cual, la columna, desviada por la distancia del monumento a Colón, señala todavía caminos de afán y de empresa.»

Per damunt de la retòrica franquista sobresortia la imatge directa, quotidiana i ahora impactant de Català-Roca en blanc i negre. Moderna en la seva composició, la sobreposició d'un primer pla amb la novetat de la publicació, que destaca entre la paperassa, contrasta amb el fons d'una ciutat immòbil. Una nova revista cultural apareixia en el paisatge estantís de la Barcelona dels anys cinquanta.

A les seves memòries (*Impressions d'un fotògraf*. Barcelona: Ed. 62, 1995, pàg. 73-75), Francesc Català-Roca dedica un capítol a Albert Puig Palau i a la seva col·laboració a *Revista*:

«Pels volts dels anys cinquanta es tenia la sensació que alguna cosa podia canviar a Espanya. Ja feia més de deu anys de la dictadura del general Franco i tot un grup de persones, algunes vinculades fins aleshores a Franco i a la Falange, es començaven a moure per intentar fer un canvi polític a Espanya. Entre aquests personatges hi havia en Dionisio Ridruejo (falangista renegat). Aquí a Catalunya tot un seguit de lletraferits (Eugeni d'Ors, Carles Riba, Josep M. de Sagarra, Rossend Llates...) van decidir fundar un setmanari que van titular *Revista* i que va patrocinar aquest curiós personatge que era en Puig Palau. Jo, que ja havia fet un parell de reportatges per al setmanari *Destino*, vaig ser introduït al grup del nou setmanari per en Llates, que era molt amic del meu pare. En Puig Palau era un fabricant de teixits i havia estat al costat de les forces "nacionales" amb el grau de tinent. Se'l podia definir com un esnob, però no es pot oblidar que aquesta vinculació amb els "guanyadors" va permetre la publicació de la *Revista* i, a través d'ella, va potenciar i ajudar molts joves artistes de l'època que, gràcies a la *Revista*, podien publicar i donar-se a conèixer. Entre aquests, cal destacar en Guinovart, en Tharrats i jo mateix. En Joan Prats solia dir que els esnobs eren una raça necessària perquè gràcies a ells, que els agradava lluir-se, eren capaços, per fer-se notar, d'ajudar i

Coberta del primer número de *Revista*. Barcelona, 17 abril 1952

Coberta de Revista, Semanario de Información, Artes y Letras. Núm. 4, 8 de maig 1952.

Coberta de Revista, núm. 11, 26 de juny del 1952.

potenciar els artistes joves especialment. Així, doncs, la Revista va ser una eina important per a la difusió dels joves artistes i dels joves periodistes i intel·lectuals de l'època. Jo il·lustrava amb una foto l'article setmanal que en Rodríguez-Aguilera feia sobre algun d'aquests nous artistes.»

Efectivament, al llarg dels dos primers anys de Revista, Català-Roca col·laborà en els articles que, sobre diversos creadors, signava Cesáreo Rodríguez-Aguilera amb retrats fotogràfics dels artistes. Es tracta d'una important col·lecció dels artistes catalans més importants del moment retratats als seus estudis. A la redacció de Revista i especialment a les trobades que es feien al Mas Juny, propietat de Puig Palau, Català-Roca va fer coneixença de molts dels intel·lectuals, artistes i escriptors més rellevants del seu temps:

«Gràcies, tanmateix, a aquesta mena d'«esnobisme» intel·lectual d'en Puig Palau, van venir, duts per ell, en Cocteau, en Fujita i el músic Georges Urich, entre d'altres famosos personatges que solia convidar a una finca que tenia a la platja del Castell a Palamós.»

Però, més enllà dels retrats d'artistes, l'art fotogràfic de Català-Roca brillava a les imatges de les cobertes o a les il·lustracions dels reportatges que publicava Revista. El 1948 Francesc Català-Roca s'havia separat del seu pare, del negoci familiar i, per bé que les diferències amb el seu pare, Pere Català-Pic, l'havien portat a obrir el seu propi estudi, els contactes i les amistats del pare, com la de Rossend Llates -que el va introduir a Revista-, van ser ben positives per al seu èxit com a fotògraf. Ben aviat Francesc Català-Roca es va consolidar com un dels fotògrafs més reconeguts i renovadors de la ciutat.

La Revista va ser una de les plataformes on Francesc Català-Roca va poder experimentar i mostrar els diferents vessants del seu art fotogràfic, amb imatges impactants pel seu punt de vista inusual, pel tractament de les ombres i la llum o per la lírica o l'humor subtil i crític que traspuen moltes de les seves imatges. Així, a la coberta del núm. 2, del 24 d'abril de 1952, podem contemplar la cèlebre imatge dels saladors d'Eivissa en fila, del 1951. O al núm. 4, del 8 de maig de 1952, una desconeguda imatge titulada «Barcelona vija», publicada just abans de l'inici del Congrés Eucarístic, on veiem el reflex de la catedral de Barcelona sobre els vidres d'una botiga al rètol de la qual es llegeix «Compra-venta». Sorpren que aquesta imatge audaç i crítica de Català-Roca passés la censura just abans del Congrés Eucarístic, un dels esdeveniments cabdals d'afirmació catòlica i integrista del règim franquista a la Barcelona dels primers anys cinquanta.

El diàleg i la comparació entre les ciutats de Barcelona i Madrid és una de les obsessions de Revista. Català-Roca contribuï a mostrar nous punts de vista per sacsejar la imatge immobilista del règim. Així, a la coberta del núm. 11, del 26 de juny del 1952, podem veure la imatge emblemàtica de la Cibeles recreada per Català-Roca.

«La famosa Cibeles de Madrid vista por Català-Roca. De su reciente viaje a la villa y corte, nuestro colaborador gráfico nos ha traído esta imagen», podem llegir al text que fa de peu de foto.

És conegut el diàleg que s'obrí a Revista entre Dionisio Ridruejo i Carles Riba arran del primer Congrés de Poesia que se celebrà a Segòvia el juny del 1952. Una impactant imatge de l'Alcázar de Segòvia, de Català-Roca, obre la coberta del núm. 10 de Revista, del 19 de juny del 1952. Carles Riba, en representació de la cultura catalana, hi defensà la dignitat de la llengua i de la literatura catalanes, tot recordant el diàleg entre Unamuno i Maragall.

És al número 20, del 28 d'agost del 1952, que Català-Roca pren el protagonisme i esdevé l'artista a qui Rodríguez-Aguilera dedica el seu article setmanal: «Català-Roca o el arte de la fotografía».

«Hoy la fotografía ha encontrado un camino propio y junto a los millares de profesionales que sólo se ocupan de reproducir, de manera más o menos bonita o favorecida, las personas o las cosas, hay el fotógrafo artista, que valiéndose de la técnica busca la bella, original y atractiva creación propia. Català-Roca nos ha sorprendido en estos últimos años con una obra fotográfica donde lo personal, derivado de un temperamento y una sensibilidad artística excepcionales, hace que se olvide, o quede relegado a término secundario, lo mecánico de aquella realización.»

A la imatge que il·lustra l'article trobem per primera vegada el cèlebre autorretrat de Francesc Català-Roca davant una bola de mirall distorsionador. El fotògraf ja és un professional reconegut.

Col·labora també amb els arquitectes del renovador Grup R, per als quals crea nombroses imatges que s'exposen en la primera exposició col·lectiva del grup, com llegim al núm. 35, de l'11 de desembre del 1952. Són moltes les imatges extraordinàries, algunes desconegudes, que Català-Roca publica a Revista i que cal estudiar amb atenció. Entre d'altres, podem destacar veritables obres mestres: la imatge d'una fira, «Revelación destino», a la coberta del núm. 18, del 14 d'agost de 1952; un circ urbà, «El circo ha vuelto», al núm. 26, del 9 d'octubre de 1952; l'esfera del rellotge a la Puerta del Sol, al núm. 38, de l'1 de gener de 1953; «Buques americanos en puertos españoles», al núm. 40, del 15 de gener de 1953; els pardals nocturns a la Rambla, al núm. 52, del 9 d'abril de 1953; la dona amb el càntir al cap a Cadaqués, al núm. 71, del 20 d'agost de 1953, o els retrats de Jean Cocteau i Salvador Dalí al núm. 84, del 19 de novembre de 1953.

El fotògraf va convertir Revista en la primera gran plataforma de difusió del seu art fotogràfic. Ben aviat els encàrrecs per als llibres sobre Barcelona i Madrid i altres compromisos professionals el van allunyar de l'esmentada publicació. Sens dubte, però, és a Revista que podem contemplar, al llarg del 1952 i del 1953, la primera gran eclòsió del fotògraf de Valls. ■

Pàgina 9 de Revista, núm. 20, 28 d'agost del 1952.